

ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMA

SISÄLLYSLUETTELO

1. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET	1
1.1. Tehtävä	1
1.2. Yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet	1
2. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN	2
2.1. Esiopetuksen järjestäminen	2
2.1.1. Esiopetuksen painotukset Lopella.....	2
2.2. Oppimiskäsitys.....	3
2.3. Oppimisympäristö	4
2.4. Työtavat	4
3. ESIOPETUKSEN YKSITYISKOHTAISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT	5
3.1. Eheyttäminen	5
3.2. Keskeiset sisältöalueet	5
3.2.1. Kieli ja vuorovaikutus	5
3.2.2. Matematiikka	6
3.2.3. Etiikka ja katsomus.....	7
3.2.4. Ympäristö- ja luonnontieto	8
3.2.5. Terveys	9
3.2.6. Fyysinen ja motorinen kehitys.....	9
3.2.7. Taide ja kulttuuri	10
4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA	12
4.1. Esiopetuksen yleinen tuki.....	13
4.2. Esiopetuksen tehostettu tuki.....	13
4.3. Esiopetuksen erityinen tuki.....	13
4.4. Yksilölliset suunnitelmat esiopetuksessa	14
4.4.1. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma	14
4.4.2. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma	14
5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA.....	14
5.1. Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki	14
5.1.1. Erityisopetus.....	14
5.1.2. Pidennetty oppivelvollisuus.....	15
5.2. Esiopetuksen muu tuki	15
5.2.1. Yhteistyö kodin kanssa.....	15
5.2.2. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen	16
5.3. Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen	16
5.3.1. Oppilashuolto	16
5.3.2. Turvallisuuden edistäminen.....	17
5.3.3. Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen	18
6. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN ESIOPETUS.....	19
7. ARVIOINTI	20
8. ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN	20

1. ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

TOIMINTA-AJATUS

JOS HALUAT, ETTÄ RAKENNETAAN LAIVA,
ÄLÄ OPETA LAIVAN MITTASUHTEITA,
ÄLÄ OPETA, MILLAISIA PUITA TARVITAAN,
VAAN SYTYTÄ KAIPAUS MERELLE.
(Antoine de Saint-Exupéry)

1.1. Tehtävä

Esiopetus rakentuu yhteiskunnan perusarvojen pohjalle. Esiopetuksen tehtävänä on edistää lapsen kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Esiopetuksessa lapsille taataan tasavertaiset mahdollisuudet oppimiseen ja koulun aloittamiseen huomioiden jokaisen lapsen erityistarpeet. Esiopetuksen järjestämisessä otetaan huomioon muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen tavoitteet ja sisällöt. Riippumatta siitä, toteutuuko esiopetus erillisryhmässä tai yhdistettynä muiden ikäryhmien kanssa, sen tavoitteet ja omaleimaisuus on kuitenkin aina otettava huomioon.

1.2. Yleiset kasvatuksen ja oppimisen tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on

- vahvistaa lapsen myönteistä minäkuva
- kehittää lapsen oppimaan oppimisen taitoja
- herättää lapsessa oppimisen ilo ja innostus
- lapsi uskaltaa rohkeasti ja luovasti kohdata uusia haasteita
- lapsi sisäistää hyvät tavat
- lapsi oppii selviytymään arkipäivän tilanteissa
- lapsi oppii ymmärtämään tasavertaisuutta ja oppii arvostamaan erilaisia ihmisiä

2. ESIOPETUKSEN TOTEUTTAMINEN

2.1. Esiopetuksen järjestäminen

Esiopetusta järjestetään Launosten, Läyliäisten ja Kirkonkylän päiväkodeissa sekä Länsi-Lopen ja Pilpalan kouluilla alkuopetuksen yhteydessä. Opettajina toimivat esiopetuksen opettajan kelpoisuusvaatimukset täyttävät henkilöt. Alkuopetuksen yhteydessä esiopetuksen toimintaa eriytetään tarpeen mukaan.

Esiopetuksessa noudatetaan Opetushallituksen vahvistamia esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita riippumatta siitä, missä esiopetus toteutetaan. Jos esiopetukseen osallistuva lapsi käyttää lisäksi muita varhaiskasvatuspalveluja, lapsen päivä tulee rakentaa kokonaisuudeksi ottaen huomioon esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen tavoitteet. Esiopetusta järjestettäessä huomioidaan myös Launosissa vuorohoidossa olevat lapset.

Esiopetuksessa tehdään yhteistyötä muun varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, erityisesti alkuopetuksen, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa.

2.1.1. Esiopetuksen painotukset Lopella

Sosiaaliset taidot

Sosiaalisten taitojen opettelu on tärkeä osa esiopetusta. Esiopetuksessa harjoitellaan

- ryhmässä toimimista
- toisten kuuntelemista
- yhteisten sääntöjen noudattamista
- oman vuoron odottamista
- tunteiden tunnistamista

Leikki

Leikki kuuluu vahvasti esiopetusikäisen lapsen maailmaan. Leikin ja mielikuvituksen avulla lapset oppivat ja omaksuvat uusia asioita.

Esiopetuksessa käytettävät leikin muodot:

- lasten itsenäinen leikki, johon aikuiset mahdollistavat välineet, tilan ja ajan päivittäin.
- leikin avulla tapahtuva tietojen ja taitojen kehittäminen, aikuinen tuo leikkiin tiettyjä sisältöjä
- sääntöleikit ja erilaiset pelit

Hyvät tavat

Esiopetuksen arjessa huomioidaan hyvät ruokailutavat, kohteliaat käytöstavat (kiitos, ole hyvä, anteeksi), tervehtiminen sekä toisten huomioiminen aikuisen toimiessa esimerkkinä omalla käytöksellään.

Kestävä kehitys

Esiopetuksessa herätellään ja tuetaan lapsen kiinnostusta luontoon ja rakennettuun ympäristöön. Lasta ohjataan havainnoimaan ja jäsentämään ympäristöään, nauttimaan ympäristön monipuolisuudesta ja kauneudesta. Lapsi tulee tietoiseksi oman toimintansa vaikutuksista ympäristöön; oppii ymmärtämään riippuvuutensa ja vastuunsa sekä luonnosta että rakennetusta ympäristöstä. Esiopetuksen arjessa tehdään ympäristöystävällisiä valintoja ja tekoja, esim. kierrätys. Näin lapset oppivat tiedostamaan ympäristövastuullisen ajattelutavan. Aikuisen esimerkillä ja asenteella on oppimisessa suuri merkitys.

2.2. Oppimiskäsitys

Esiopetuksessa oppiminen on aktiivinen, aikaisempiin tietorakenteisiin pohjautuva päämääräsuuntautunut prosessi, joka usein sisältää ongelmanratkaisua. Oppiminen perustuu aiempaan tietoon ja oppimiskokemuksiin. Vertaisryhmän vuorovaikutustilanteissa lapset oppivat yhdessä antamalla virikkeitä toistensa ajattelun ja mielikuvituksen kehittämiseen.

2.3. Oppimisympäristö

Esiopetuksen oppimisympäristöllä tarkoitetaan fyysistä, psyykkistä, sosiaalista, kognitiivista ja emotionaalista ympäristöä, jossa lapsen hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle luodaan mahdollisimman suotuisat edellytykset. Opettajan tehtävänä on järjestää lapselle tilaisuuksia leikille ja tutkimiselle. Esiopetusyhteisön ja -ympäristön tulee olla turvallinen, ilmapiiriltään kunnioittava, ystävällinen. Oppimisympäristön tulee olla myös esteettisesti miellyttävä.

Oppimisympäristö suunnitellaan aktiivista oppimista tukevaksi tarkoituksen mukaisilla välineillä. Lapselle luodaan mahdollisuus leikkiin, tutkimiseen ja aktiiviseen toimintaan sekä omaan rauhaan. Esiopetus on ohjaavaa kasvatusta, jossa aikuinen asettaa lapselle rajoja ja lapseen kohdistetaan odotuksia ja vaatimuksia.

2.4. Työtavat

Työtavoissa pyritään toiminnallisuuteen. Opettaja ohjaa oppimista, konkreettista kokeilemistä, tutkimista, aktiivista osallistumista sekä muuta tiedon hankintaa ja ongelmien ratkaisemista. Toiminnan tulee olla tarkoituksenmukaista ja haasteellista lapsen näkökulmasta. Esiopetuksen työskentely perustuu leikinomaiseen, lapsen kehitystasosta lähtevään toimintaan, joka edistää valmiuksia uusien asioiden oppimiseen.

Työtavat

- leikki
- havainnointi ja tutkiminen
- itseilmaisu
- tutustuminen ympäristöön
- työkasvatus
- juhlat

3. ESIOPETUKSEN YKSITYISKOHTAISET TAVOITTEET JA SISÄLLÖT

3.1. Eheyttäminen

Esiopetuksessa ei ole erillisiä oppiaineita koulun oppiaineiden tapaan, vaan eri osa-alueiden sisältöjä käsitellään kokonaisuuksina, jolloin samaan opetustilanteeseen voi sisältyä esim. musiikkia, kuvataidetta ja matematiikkaa. Tätä kutsutaan sisältöalueiden eheyttämiseksi.

Ehetyt kokonaisuudet liittyvät lapsen elämänpiiriin sekä laajentavat ja jäsentävät lapsen maailmankuvaa. Esiopetuksessa oppimisprosessi on tärkeämpää kuin yksittäiset sisällöt. Sisältöaluejako on tarkoitettu ohjaamaan opettajan työtä.

Esiopetuksen järjestäminen yhdysluokan (1.-2.) yhteydessä asettaa omat haasteensa kokonaisvaltaisen esiopetuksen toteutumiseksi. Esiopetuksen sisällöt käsitellään joustavasti alkuopetuksen oppisisältöjen yhteydessä.

3.2. Keskeiset sisältöalueet

3.2.1. Kieli ja vuorovaikutus

Kieli on ajattelun, vuorovaikutuksen ja itseilmaisun väline, jolla on tärkeä merkitys lapsen sosiaalisessa kehityksessä sekä minäkuvan vahvistumisessa. Kielen oppiminen auttaa lasta jäsentämään ympäristöään ja muodostamaan maailmankuvaansa suhteessa omaan kulttuuriympäristöönsä.

Keskeistä on lapsen kielen kehityksen tukeminen niin, että hänellä on halu, rohkeus ja taito ilmaista itseään, tunteitaan ja ajatuksiaan sekä olla vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Esiopetuksessa käytetään pääasiassa suuraakkosia.

Tavoitteet

- kielen avulla tuetaan lapsen ajattelun, sosiaalisuuden, tunteiden ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja oppimisprosessia
- lapsi totuttautuu keskustelemaan ja kertomaan omista tunteistaan, toiveistaan, mielipiteistään ja ajatuksistaan
- ryhmän jäsenenä lapsi oppii kuuntelemaan sekä lasten että aikuisten puhetta ja odottamaan tarvittaessa omaa vuoroaan
- järjestetään avoin oppimisympäristö, joka herättää ja lisää lapsen mielenkiintoa suullisen ja kirjoitetun kielen havainnointiin ja tutkimiseen
- lasta ohjataan oikeanlaiseen äänenkäyttöön

Läpikäytäviä sisältöjä

- lastenkirjallisuus ja kulttuuriperinne
  - sadut, tarinat ja kertomukset
  - runot, lorut, riimit, arvoitukset ja vitsit
  - esitykset

- lukivalmiudet
  - riimittely
  - kirjainten nimeäminen
  - kirjainten tunnistaminen
  - alkuäänteen erottelu
  - loppuäänteen erottelu
  - tavuttaminen
  - kirjainäännevastaavuus
  - mallista kirjoittaminen

- hienomotoriset harjoitukset
  - käden liikkeen hallinta
  - kynäote
  - kätisyys
  - kirjoitussuunta, vasen-oikea

3.2.2. Matematiikka

Esiopetuksessa luodaan ja vahvistetaan pohjaa matematiikan oppimiselle. Matematiikka tarjoaa välineitä ajattelun kehittymiselle, ongelmien ratkaisulle sekä avaruudelliselle ajattelulle. Oppimistilanteissa lapsella on aktiivinen rooli. Leikkien, tarinoiden, laulujen, liikunnan ja pelien avulla johdattelu sekä runsas havainnollisuus ovat luonnollisia tapoja avartaa lapsen käsitystä matematiikasta.

Lapsen matemaattista ajattelua kehitetään toiminnallisesti ja leikinomaisesti arkipäivän luonnollisissa tilanteissa. Oppimisympäristö tarjoaa lapselle monipuolisen mahdollisuuden innostavaan ja yksilölliseen työskentelyyn. Eryityisesti kiinnitetään huomiota siihen, että lapsen saatavilla on runsaasti monipuolista, toiminnallista materiaalia, välineitä ja oppimispelejä.

Tavoitteet

- tuetaan myönteistä suhtautumista matematiikkaa kohtaan
- kehitetään ongelmanratkaisutaitoja
- matemaattisten peruskäsitteiden ymmärtäminen (enemmän, vähemmän, yläpuolella, alapuolella jne.)
- lapsi oppii tarkkailemaan omaa ajatteluaan

Läpikäytäviä sisältöjä

- suhteiden ymmärtäminen (vertailu, luokittelu, sarjoittaminen, vastaavuus)
- lukumäärä ja lukukäsite; 0-10
- numeromerkkien ja symbolien käyttäminen
- lukujonot
- kymmenjärjestelmään tutustuminen
- geometria (ympyrä, kolmio, nelikulmio)
- ajan käsitteeseen tutustuminen, kello (tasa- ja puolitunnit)
- mittaaminen (suuruus-, korkeus-, pituus- ja painojärjestys)
- ongelmanratkaisua ja rahaan tutustumista leikin avulla (esim. kauppa, posti, pankki)

3.2.3. Etiikka ja katsomus

Eettisiä kysymyksiä käsiteltäessä lähtökohtana on lapsen elämänpiirin tutkiminen ja lasta lähellä olevien asioiden pohtiminen. Arkipäivän toiminnassa vahvistetaan oikean ja väärän sekä hyvän ja pahan erottamisen kykyä. Empatian osoittamiseen, erilaisuuden hyväksymiseen sekä lähimmäisen rakkauteen ohjataan arjen eri tilanteissa. Ajattelutaidon kehittyessä lapsi pystyy vähitellen arvioimaan erilaisia arvoja ja normeja ja ottamaan ne huomioon omassa toiminnassaan.

Esiopetukseen sisältyy eettistä kasvatusta, kulttuurista katsomuskasvatusta sekä uskonto-kasvatusta. Tiettyyn uskontokuntaan kuuluvien tai uskontokuntaan kuulumattomien lasten vähäisestä määrästä tai muusta erityisestä opetuksen järjestämiseen liittyvästä hyväksyttävistä syistä, esiopetuksen järjestäjä voi päättää, ettei kyseisen uskontokunnan tunnustuksen mukaista uskontokasvatusta tai elämäkatsomustietokasvatusta järjestetä.

Tavoitteet

- terveen itsetunnon kehittäminen
- muiden ihmisten suvaitseminen ja kunnioittaminen
- tutustua uskontokasvatukseen kuuluvaan juhlaperinteeseen
- kehittää vastuuta itsestä, toisista ja ympäristöstä, jossa elämme

Sisältöjä

- käyttäytymisen tukena säännöt ja sopimukset
- itsehallintataidot
- oman itsensä hyväksyminen / toisten hyväksyminen
- vastuu omista teoista / syy-seuraus -suhde
- lapsen omat elämänkysymykset
- vastuu itsestä ja luonnosta
- kirkkovuoden juhlat; joulukuun ja pääsiäinen
- hengelliset laulut, virret
- seurakunnan kanssa tehtävä yhteistyö
- kotiseudun kulttuuri- ja luontoperintö

3.2.4. Ympäristö- ja luonnontieto

Ympäristö- ja luonnontieto auttaa lasta ymmärtämään ympäristöään. Se vahvistaa lapsen suhdetta luontoon ja muuhun ympäristöön. Ongelmakeskeisten työtapojen käyttö kehittää ajattelua ja kykyä hankkia sekä soveltaa tietoa.

Tavoitteet

- lasta opetetaan ymmärtämään ja arvostamaan luonnonvaraista ja rakennettua ympäristöä, erilaisia ihmisiä ja kulttuureja
- lasta opetetaan tekemään havaintoja ympäröivästä maailmasta, muodostamaan käsitteitä ja päättämään
- lasta opetetaan esittämään kysymyksiä ja ratkaisemaan ongelmia tutkimalla ja kokeilemalla
- lasta opetetaan tuntemaan oman toimintansa vaikutuksen lähiympäristöönsä. Oppii toimimaan vastuullisesti ympäristöä säästämällä ja hoitaen
- lapsi kokee elinympäristönsä turvalliseksi ja kiinnostavaksi tutkimus- ja leikkipaikaksi
- lapsi saa kokemuksia ja elämyksiä luonnosta ja samalla harjaantuu luontotuntemuksessa

Sisältöjä

- vuodenaajat, sään tarkkailu
- aika ja avaruus
- metsässä leikkiminen, luontoretket ja luonnonmateriaalin käyttö
- eliöt ja niiden elinympäristö
- elollinen/eloton
- liikennekasvatus
- ympäristönsuojeluasiat; kierrätys, luonnonsuojelu ja energia
- aistikokemukset

3.2.5. Terveys

Esiopetuksessa edistetään lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan huolehtimalla työn, levon ja virkistykseen sekä riittävän ulkoilun välisestä tasapainosta. Kiinnitetään huomiota hyvään ryhtiin ja työskentelyasentoon. Ruokailutilanteissa huomioidaan terveellisen ravitsemuksen merkitys sekä totutellaan erilaisiin ruokalajeihin.

Lasta ohjataan ja tuetaan

- huolehtimaan terveydestään ja turvallisuudestaan
- huolehtimaan päivittäisestä henkilökohtaisesta hygieniastaan esim. käsienvpesu
- terveellisiin ruokailutottumuksiin ja hyviin ruokailutapoihin
- myönteisiin ihmissuhteisiin
- välttämään väkivaltaa
- liikkumaan turvallisesti lähiympäristössään

3.2.6. Fyysinen ja motorinen kehitys

Päivittäinen, monipuolinen liikunta on välttämätöntä lapsen tasapainoiselle kasvuun, kehitykselle ja terveydelle. Onnistuneiden liikuntakokemusten kautta lapsen itsetunto ja käsitys omista taidoista sekä kyvyistä vahvistuu. Ohjatun liikunnan lisäksi lapselle annetaan mahdollisuus omaehtoiseen, liikunnalliseen toimintaan ja leikkiin. Lasta tuetaan toimimaan omatoimisesti, aloitteellisesti ja yhteistoiminnallisesti ryhmässä sekä rohkeasti kaikissa liikuntatilanteissa.

Tavoitteet

- harjaannuttaa fyysistä ja motorista kuntoa, liikehallintaa ja motorisia perustaitoja
- oppia tuntemaan liikunnan peruskäsitteet
- omaksua myönteinen asenne liikuntaan
- kehittää monipuolisesti liikehallintatekijöitä: tasapainoa, rytmi-, reaktio- ja suuntautumiskykyä
- kokeilla monipuolisia liikuntamuotoja
- oppia huomioimaan muut ja ymmärtämään yhdessä toimimisen sääntöjä
- tunteiden hallinta sekä voiton että tappion hetkellä

Sisältöjä

- kävely, juoksu, tasapaino
- ryömiminen, kieriminen, konttaaminen, hyppääminen
- pallon käsittelytaidot
- kiipeäminen, riippuminen
- ulko- ja sisäliikuntaleikit
- laulu-, leikki-, ja tanssiliikunta
- väline- ja telinevoimistelu
- luistelu, hiihto, mäenlasku
- uimahallikäynti
- patikkaretket, luonnossa liikkuminen

3.2.7. Taide ja kulttuuri

Esiopetuksessa taidekokemukset ovat merkittävä osa lapsen emotionaalista, taidollista ja tiedollista kehitystä. Kuvaamataidon, kädentaitojen, musiikin, draaman, tanssin ja liikunnan avulla lapsen luovuus, mielikuvitus ja itseilmaisu harjaantuvat. Lasta rohkaistaan monipuoliseen ilmaisuun erilaisten teemakokonaisuuksien yhteydessä. Lapselle tarjotaan tilaisuuksia tutustua viestintävälineisiin ja harjoitella niiden käyttöä.

Taidekasvatuksessa oleellisinta on tekemisen ja itsetuottamisen ilo. Lapsen omaa tapaa ilmaista itseään kunnioitetaan ja lapsen omia tavoitteita ja hänen tekemiään töitään arvostetaan. Lasta kannustetaan arvostamaan sekä omia että muiden töitä ja ilmaisutapoja. Tekeminen on lapsilähtöistä, aikuinen antaa mahdollisimman vähän valmiita malleja.

Lapsen kulttuurisen identiteetin vahvistumista ja hänen ymmärrystään omasta kulttuuriperinnöstään ja kulttuurien monimuotoisuudesta tuetaan. Lasta ohjataan arvostamaan ja vaalimaan luonnon ja rakennetun ympäristön sekä esineympäristön esteettisiä ja kulttuurisia arvoja.

Musiikki

Tavoitteet

- lapsi saa valmiuksia musiikin kuunteluun ja tuottamiseen
- lapsi saa elämyksiä sekä itse tuotetusta musiikista että kuunnellusta musiikista

Sisältöjä

- tutustutaan erilaisiin musiikkityyleihin
- musiikin perusominaisuudet (korkeus, voimakkuus, kesto)
- rytmi- ja keho-soittimet
- perusrytmi, melodiarytmi
- lasten musiikki, klassinen musiikki, nykymusiikki, muiden maiden musiikki
- suomalaiset perinnelaulut ja laululeikit
- yksin- ja yhteislaulut
- musiikin luoma tunnelma ja sen aistiminen
- musiikkimaalaus, musiikkiliikunta, musiikkisadut

Kuvataide ja käden taidot

Tavoitteet

- lapsen hienomotoriikan, käden taitojen sekä käden ja silmän yhteistyön kehittyminen
- tutustua erilaisiin tekniikoihin, työskentelytapoihin ja materiaaleihin
- lapsi harjoittelee oman työnsä suunnittelua, toteuttamista ja työn loppuun saattamista

Sisältöjä

- leikkaaminen, repiminen ja liimaaminen
- erilaisten materiaalien yhdistäminen toisiinsa
- sommittelu
- pujottelut
- ompelu
- vasaran ja sahan käyttö
- leipominen
- painanta
- piirustus
- maalaus
- muovailu
- taidenäyttelyt

Draama

Tavoitteet

- lapsi ilmaisee ajatuksiaan ja tunteitaan sanoin sekä draaman keinoin äänenpainoin ja -sävyin, ilmein, elein ja liikkein
- empatia, eläytyminen rooliin
- lisääntynyt esiintymisrohkeutta

Sisältöjä

- omat esitykset
- erilaisten esitysten valmistaminen
- työtapana erilaisissa oppimistilanteissa
- sadutus
- tarinoiden kertominen
- nukketatteri

4. KASVUN JA OPPIMISEN TUKI ESIOPETUKSESSA

Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Kasvun ja oppimisen tuen perustana ovat yhdessä kodin kanssa sovitut, perusturvallisuutta ylläpitävät tavoitteet. Jokaisella lapsella on oikeus omista lähtökohdistaan käsin saada tukea kasvuun ja oppimiseen sekä kehittää oppimisvalmiuksiaan. Esiopetuksessa tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan ja terveen itsetunnon kehittymistä sekä huolehditaan tasavertaisesta jäsenyydestä ryhmässä.

Kasvun ja oppimisen tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä lapsen yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Lapsen saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen.

Lapsen kasvua ja kehitystä havainnoidaan jatkuvasti, jotta tuen antaminen aloitetaan riittävän varhain. Tuen tarpeen arvioinnissa hyödynnetään lapselle tehtyjä terveystarkastuksia, kehityskartoituksia sekä esiopetuksen alussa kunnassa yhteisesti sovittuja alkukartoituksia. Tarvittaessa tehdään lisäkartoituksia. Mahdolliset psykologiset arviot tehdään pääsääntöisesti ennen tai jälkeen esiopetusvuoden.

Tarvittaessa tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Lapsen esiopetuksen fyysinen ja sosiaalinen oppimisympäristö ja tarvittavat tukipalvelut järjestetään niin, että lapsi voi mahdollisimman täysipainoisesti osallistua esiopetusryhmän toimintaan. Tuki annetaan erilaisin joustavin järjestelyin, kuten samanaikaisopetuksena tai pienryhmä- ja yksilötyöskentelyinä.

4.1. Esiopetuksen yleinen tuki

Lapsen tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavien tukitoimien järjestäminen kuuluu kaikkiin esiopetustilanteisiin. Erityistä huomiota kiinnitetään lapsen oppimisen valmiuksien, myönteisen minäkuvan ja tekemisen ilon vahvistamiseen kaikissa työskentelytilanteissa. Yleisen tuen pedagogiset ratkaisut esiopettaja kirjaa lapsen oppimissuunnitelmaan.

Kasvun ja oppimisen tuen tarpeisiin vastataan

- opetusta eriyttämällä
- opettajien yhteistyöllä
- opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla.

Erityslastentarhanopettaja toimii tarvittaessa esiopettajan tukena tuen tarpeen arvioinnissa ja tukimenetelmien valinnassa.

4.2. Esiopetuksen tehostettu tuki

Tehostettu tuki on vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tehostettua tukea varten lapsen esiopettaja tekee lapselle kirjallisen pedagogisen arvion, jonka pohjalta lapselle laaditaan omat tavoitteet esiopetukseen yhdessä huoltajan kanssa. Lapsen siirtyminen tehostettuun tukeen käsitellään aina oppilashuoltoryhmässä.

4.3. Esiopetuksen erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille lapsille, joiden esiopetusta ei kasvun ja oppimisen vaikeuksien vuoksi voida järjestää muuten. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Ennen erityisen tuen päätöstä lapsen esiopettaja tekee lapsesta kirjallisen pedagogisen selvityksen ja moniammatillinen oppilashuoltoryhmä laatii selvityksen lapsen saamasta tehostetusta tuesta sekä lapsen kokonaistilanteesta. Kiertävä erityislastentarhanopettaja huolehtii, että kyseiset selvitykset tulevat tehdyksi. Erityisen tuen kirjallisen päätöksen tekee sivistystoimenjohtaja tai sivistys- ja kasvatuslautakunta. Päätös tehdään kahdeksi vuodeksi.

4.4. Yksilölliset suunnitelmat esiopetuksessa

4.4.1. Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma

Esiopetuksen alussa opettaja laatii huoltajan kanssa lapsen oman oppimissuunnitelman (liite 4). Lapsi osallistuu suunnitelman laatimiseen esiopettajan ja huoltajan sopimalla tavalla (liitteet 1-3). Oppimissuunnitelma tukee esiopettajan oman työn suunnittelua ja kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Lisäksi huoltaja saa siitä itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan.

Tehostettua tukea varten lapselle tehtyä oppimissuunnitelmaa tarkennetaan pedagogisessa arvioissa saadun tiedon pohjalta. Lapselle järjestettävä tuki kirjataan hänen oppimissuunnitelmaansa yhteistyössä huoltajan kanssa.

4.4.2. Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, tehdään henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Lapsen esiopettaja kutsuu koolle ja laatii suunnitelman yhteistyössä huoltajan sekä mahdollisuuksien mukaan muiden lapsen kanssa työskentelevien tahojen kanssa (terapeutit, kelto). HOJKS sisältää lapsen oppimisvalmiudet sekä kasvuun ja oppimiseen liittyvät erityistarpeet. Oppimissuunnitelmaan kirjataan pedagogiset ja oppimisympäristöön liittyvät ratkaisut sekä tuki- ja kuntoutuspalvelujen järjestäminen. Suunnitelmasta ilmenee myös lapsen kanssa työskentelevien eri toimijoiden vastualueet sekä huoltajan tarjoama tuki. Päiväkodinjohtaja/rehtori vastaa siitä, että HOJKS:it laaditaan.

5. KASVUN JA OPPIMISEN TUKIMUODOT ESIOPETUKSESSA

5.1. Esiopetuksen opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

5.1.1. Erityisopetus

Lapselle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, annetaan erityisopetusta lapselle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti (HOJKS). Lapsen erityisopetus ja muu tuki järjestetään muun esiopetuksen yhteydessä tai lapsen edun kannalta hänelle parhaassa mahdollisessa ryhmässä. Erityislastentarhanopettaja toimii lapsen esiopettajan tukena lapsen opetusta suunniteltaessa ja järjestettäessä.

5.1.2. Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat mm. vaikeasti kehitysvammaiset sekä näkö- ja kuulovammaiset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Pidennetty oppivelvollisuus kestää 11 vuotta ja esiopetusta voidaan antaa yhden tai kaksi vuotta. Päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta ja laaditaan HOJKS. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätöksen pidennetystä oppivelvollisuudesta tekee sivistystoimenjohtaja. Lapsella on oikeus saada esiopetusta pidennettyä oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna.

5.2. Esiopetuksen muu tuki

5.2.1. Yhteistyö kodin kanssa

Lapsi elää samanaikaisesti kodin, esiopetuksen ja muun mahdollisen varhaiskasvatuksen vaikutuspiirissä. Esiopetus tulee toteuttaa yhteistyössä kotien kanssa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää lapsen tuntemusta ja auttaa esiopetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta. Esiopetuksen henkilöstö tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa osaltaan lapsen kasvatuksesta esiopetuksen aikana. Yhteistyön tavoitteena on edistää lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä lisätä turvallisuutta ja hyvinvointia. Huoltajilla on mahdollisuus osallistua kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja lasten kanssa. Tätä yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. Kaikista ongelmatilanteista keskustellaan avoimesti esiopetuksen henkilöstön kanssa.

Esiopetuksen loppuvaiheessa huoltajille annetaan tietoa ja mahdollisuus keskustella lapsen koulunkäynnin aloittamiseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista erityistarpeista lapsen opettajan ja oppilashuollon asiantuntijoiden kanssa.

Esiopetuksen aikaisella yhteistyöllä luodaan pohjaa huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle sekä kodin ja koulun yhteistyölle.

Yhteistyön toimivuutta seurataan ja arvioidaan keväällä toteutettavalla asiakastyytyväisyyskyselyllä.

5.2.2. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestäminen

Tulkkipalvelut

Lapsi voi tarvita tulkitsemista esimerkiksi kuulovamman tai kielellisen erityisvaikeuden takia. Hän voi tarvita myös puhetta tukevia ja korvaavia kommunikaatiokeinoja (tukiviitot, kuvat) puutteellisten kommunikaatiotaitojen vuoksi. Lapsen kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita.

Avustajapalvelut

Avustaja tukee lasta kasvuun ja oppimiseen sekä niitä tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa esiopettajan tai terapeutin ohjeiden mukaan. Avustaja toimii ryhmäavustajana ja ohjaa lasta/lapsia esiopetuksen päivittäisissä tilanteissa. Avustaja osallistuu avustamiensa lasten tuen suunnitteluun yhdessä esiopettajan kanssa.

Tulkitsemispalveluista päättää sivistystoimenjohtaja ja avustajapalveluiden järjestämisestä ryhmään varhaiskasvatuspäällikkö.

5.3. Esiopetuksen oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

5.3.1. Oppilashuolto

Esiopetuksen oppilashuollossa kehitetään, seurataan ja arvioidaan koko yhteisön ja esiopetusryhmien hyvinvointia sekä huolehditaan siitä, että lapsen yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon esiopetuksen arjessa. Oppilashuollolla edistetään lapsen tasapainoista ja tervettä kasvua ja kehitystä sekä tuetaan oppimista. Oppilashuoltoa ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Esiopetuksen oppilashuoltotyöryhmä kokoontuu säännöllisesti osana alueellista oppilashuoltoa päiväkodinjohtajan/koulun rehtorin koolle kutsumana.

Oppilashuoltoryhmään kuuluu esiopettaja, päiväkodinjohtaja/koulun rehtori, psykologi, kiertävä erityislastentarhanopettaja, neuvolan terveydenhoitaja. Tarvittaessa mukaan voidaan kutsua myös muita yhteistyötahoja esim. koulukuraattori tai sosiaalityöntekijä.

Lapsen esiopettaja kertoo etukäteen huoltajalle tarpeesta keskustella lapsen kasvusta ja kehityksestä moniammatillisessa työryhmässä (oppilashuoltoryhmä). Työryhmän kokoontumisen jälkeen esiopettaja kertoo huoltajalle, mitä hänen lapsestaan on keskusteltu.

Esiopetuksen ruokailu

Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena esikoulupäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Ruokailuhetki tukee lapsen tervettä kasvua ja kehitystä. Ruoka-aine allergioista tulee huoltajan toimittaa terveydenhoitohenkilöstön antama todistus ruokailusta vastaavalle.

Esiopetusmatkat

- Perusopetuslain mukaisesti
- Lopen kunnassa on tehty päätös, että esikoululaiset kuljetetaan, jos matka kotoa esiopetukseen on yli 3 km.

5.3.2. Turvallisuuden edistäminen

Opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluvat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja esiopetuksen henkilöstön turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa.

Fyysistä turvallisuutta edistetään huolehtimalla rakennukseen, opetustiloihin, välineisiin, opetusjärjestelyihin, opetustilanteisiin sekä esiopetusyhteisön ulkopuolella tapahtuvaan esiopetukseen liittyvistä turvallisuustekijöistä. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksiin, tapaturmien ennaltaehkäisyyn ja tietoturvallisuuteen liittyvät tekijät.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille esiopetuksessa työskenteleville. Lapsille, heidän huoltajilleen ja esiopetuksen henkilöstölle tulee antaa myös tietoa kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja esiopetuksen toimintatavoista näissä tilanteissa.

Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa sekä niiden edellyttämässä jälkihoidossa huolehditaan lapsen ja koko yhteisön tarvitsemasta psykososiaalisesta tuesta.

Toiminta äkillisissä kriiseissä, uhka- ja vaaratilanteissa

Jokaisessa esiopetusta antavassa yksikössä on ajantasainen pelastussuunnitelma. Suunnitelma päivitetään vuosittain ja henkilökunnan on allekirjoituksellaan vahvistettava, että on lukenut sen. Suunnitelmista vastaa varhaiskasvatuspäällikkö/ koulun rehtori.

Suunnitelma lapsen suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Kiusaamisen ehkäisyä koskeva suunnitelma on jokaisessa esiopetuspisteessä. Esiopetuksen opettajat ovat vastuussa suunnitelman käyttöönotosta ja perehdyttämisestä sekä tiedottamisesta vanhemmille. Kunnassa on tehty myös oppilaan hyvinvointisuunnitelma, jota käytetään soveltuvin osin.

5.3.3. Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö lapsen huoltajan kanssa.

Yksittäisen lapsen asioiden käsittelyyn osallistuvat ne tahot, joiden tehtäviin lapsen asiat välittömästi kuuluvat. Esiopetuksessa ne ovat esiopettaja, päiväkodinjohtaja / koulun rehtori ja kiertävä erityislastentarhanopettaja. Tarvittaessa mukana on muita tahoja huoltajan suostumuksella. Tätä kutsutaan moniammatilliseksi oppilashuoltoryhmäksi (OHR).

Oppilashuoltotyössä lasta koskevasta asiasta kirjataan:

- asian vireille panija
- aihe
- päätetyt jatkotoimenpiteet ja perustelut
- osallistujat
- mitä tietoja ja kenelle on annettu

Lasta ja hänen perhettään koskevat asiat ovat salassa pidettäviä. Kakki esiopetuksen piirissä työskentelevät henkilöt ovat vaitiolovelvollisia.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tällaisia tietoja voivat olla mm. turvallisuuteen liittyvät asiat tai opetus-tilanteessa huomioitavaa sairauteen liittyvät asiat. Yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi ja turvaamiseksi on syytä pyrkiä ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus.

Huoltajan kirjallisella suostumuksella voidaan salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Lapsen siirtyessä esiopetuspaikasta toiseen tulee hänen tietonsa toimittaa viipymättä uuden opetuksen järjestäjälle.

6. ERI KIELI- JA KULTTUURIRYHMIEN ESIOPETUS

Viittomakieliset

Viittomakielisen lapsen esiopetus toteutetaan muun esiopetuksen yhteydessä. Viittomakielisen esiopetuksen kielelliset tavoitteet ovat samat kuin muussakin esiopetuksessa. Tavoitteena on vahvistaa viittomakielistä ilmaisua, lausetajua ja viittomavarastoa sekä rohkaista käyttämään kieltä ja näin lisätä lapsen valmiuksia toimia viittomakielisessä ympäristössä. Tavoitteena on tutustuttaa lapsi kulttuurien eroihin, kuten äänimaailman ilmiöihin ja puhuttuun kieleen sekä tulkkipalvelun käyttöön. Esiopetus toteutetaan siten, että viittomakielinen lapsi voi osallistua siihen mahdollisimman täysipainoisesti. Lapsen kanssa viestitään pääasiallisesti visuaalisen kanavan kautta.

Maahanmuuttajat

Esiopetusikäisen maahanmuuttajalapsen opetus järjestetään muun esiopetuksen yhteydessä. Kunnassa ei järjestetä esiopetusta kaksikielisenä. Esiopetuksen keskeiset sisältöalueet harjaannuttavat kielen käytön eri toimintoihin, totuttavat suomalaiseen kulttuuriin ja vertailevat suomalaista kulttuuria muihin kulttuureihin. Tämä opetus nivoutuu kaikkiin esiopetuksen osa-alueisiin.

Lapsen taustat otetaan huomioon toteutettaessa esiopetuksen yleisiä kasvatus- ja oppimistavoitteita. Lapsen identiteetin rakentumiselle on merkityksellistä, että myös hänen kulttuuriinsa kuuluvia asioita arvostetaan ja että ne näkyvät esiopetuksen arkipäivässä. Lapsen oman kulttuurin tukemisen tavoitteena on, että lapsi tulee tietoiseksi oman etnisen ryhmänsä kulttuuriperinnöstä ja oppii arvostamaan sitä.

7. ARVIOINTI

Arvioinnin perustana ovat esiopetuksen yleiset tavoitteet sekä lapsen oma oppimissuunnitelma. Arvioinnissa painotetaan lapsen kasvu- ja oppimisprosessin edistymistä. Esiopetuksen arkeen kuuluu jatkuva lapsen ja opettajan vuorovaikutuksessa tapahtuva kasvu- ja oppimisprosessin kannustava arviointi. Lapsia ohjataan myös itse arvioimaan omaa työskentelyään ja oppimistaan (liitteet 1-3). Palautetta annetaan keskusteluissa lapsen ja huoltajien kanssa. Esiopetuksesta annetaan osallistumistodistus.

8. ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN

Opetussuunnitelma ohjaa opettajan suunnittelua ja toimii hänen työvälineenään. Esiopetussuunnitelma on laadittu Opetushallituksen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta. Opetussuunnitelmatyötä on ohjannut sivistyslautakunnan asettama ohjausryhmä, jossa on nimetty esiopetuksen opetussuunnitelmatyöryhmä. Opetussuunnitelmatyöryhmään on kuulunut esiopetusta antavia henkilöitä kunnan eri toimipisteistä sekä erityistyöntekijöitä.

Esiopetuksen opetussuunnitelma tarkistetaan vuosittain loppukeväällä. Kunnassa esiopetusta antavat henkilöt ryhmänä arvioivat suunnitelmaa ja tekevät mahdolliset muutokset. Opetussuunnitelma on luettavissa myös Lopen kunnan kotisivuilla.